

Statens næringsmiddeltilsyn
Postboks 8187 Dep.
0034 Oslo

Deres ref.:
99/125-003/sr/31

98/220/AASF/cso
Dato: 7. september 1999

Vår ref.:

Utkast til forskrift om forbud mot produksjon, import og frambud av næringsmidler og næringsmiddelingsredienser som inneholder gener fra genmodifiserte organismer der genene koder for antibiotikaresistens.

Det vises til brev datert 08.06.99 vedrørende høring av utkast til forskrift om forbud mot produksjon, import og frambud av næringsmidler og næringsmiddelingsredienser som inneholder gener fra genmodifiserte organismer der genene koder for antibiotikaresistens.

Bioteknologinemnda behandlet utkast til forskrift på nemndas møte 26. august og har følgende merknader.

Generelle merknader

Bioteknologinemnda støtter at det utarbeides en forskrift til næringsmiddeloven som nedfeller et generelt forbud mot å produsere, importere og framby næringsmidler eller næringsmiddelingsredienser som inneholder gener som koder for antibiotikaresistens der antibiotikaresistensgener er blitt tilført ved genmodifisering og kan påvises i sluttproduktet.

Genmodifiserte organismer og avledede produkter har andre anvendelsesområder enn mat og fôr, for eksempel brukt i dyrkingsmedier til industriell eller forskningsmessig bruk. Dette er innesluttet bruk hvor gmo-produktene ikke entrer næringskjeden hverken for mennesker eller dyr og hvor det ikke foreligger risiko for spredning av gener som koder for antibiotikaresistens. Etter nemnda syn bør denne typen bruk unntas fra et generelt forbud.

Bioteknologinemnda mener det er viktig å hindre spredning av gener som koder for resistens overfor antibiotika og støtter det arbeidet som gjøres fra norsk hold for at dette også får gjennomslag internasjonalt.

SNT skriver i oversendelsesbrev at det vil bli vanskelig å følge opp regelverket av effektivt tilsyn pga. manglende analysemetoder. Bioteknologinemnda mener at dette ikke bør være tilfelle fordi det finnes metoder for å påvise genmodifisert materiale allerede. Kompetansen må utvikles, og nemnda mener at dette er nødvendig for SNTs kontrolloppgave slik at forbrukere kan ha tillit til kontrollsystem på dette området.

Spesielle merknader

Det er i midlertidig uklart om forskriften også omfatter genmodifiserte planter hvor bare en del av genet som koder for antibiotikaresistens er blitt fjernet og som inneholder "trunkert" form av gen, dvs. at deler av genet i planten mangler, ikke blir uttrykt, eller har ufullstendige proteiner. Bakteriene som har fått et slikt forkortet gen fra planter ved hjelp av horisontal genoverføring har mindre mulighet til å bli resistente mot antibiotika. Muligheten vil

selvfølgelig være avhengig av hvor stor andel av genet som mangler, eller hvilken del som mangler. Dette momentet bør i alle fall omtales i kommentarer til forskriften.

En løsning ville være at næringsmidler som inneholder trunkerte gener kan bare importeres og omsettes etter tillatelse.

Bioteknologinemnda vil påpeke at en del næringsmidler, som for eksempel olje fra genmodifiserte soyabønner eller sukker fra genmodifiserte sukkerroer har liten mulighet til å inneholde DNA i en slik form eller tilstrekkelige mengder til at det kan kode for antibiotikaresistens. Derfor er ikke nødvendig å forby produksjon, import og frambud av slike næringsmidler utfra av argumentasjon om spredning av antibiotikaresistensgener. Bioteknologinemnda savner derimot en drøfting av denne problemstillingen i relasjon til prosesserte produkter som ikke er rene. Her bør forskriften si noe om renhetsgrad.

Konklusjon

Flertallet i Bioteknologinemnda slutter seg til at utarbeides en forskrift i tråd med forlaget fra SFT og med de merknader som er anført. Et medlem av Bioteknologinemnda, Grethe Evensen, kan ikke gi sin tilslutning til at den foreslåtte forskrift iverksettes. Evensens stemmeforklaring følger vedlagt.

Med hilsen

Torleiv Ole Rognum
Leder i Bioteknologinemnda

Sissel Rogne

Vedlegg: Stemmeforklaring fra Grethe Evensen

STEMMEBEGRUNNELSE FRA GRETHE EVENSEN

SAK 05/06/99 BN, møte i nemnda 26 august 1999.

Utkast til forskrift om forbud mot produksjon, import og frambud av næringsmidler og næringsmiddelingsredienser som inneholder gener fra genmodifiserte organismer der gener koder for antibiotikaresistens”

Som eneste representant på møte i Nemnda 26. August, gikk undertegnede i mot iverksettelse av den forslåtte ”Forskrift om forbud mot produksjon, import og frambud av næringsmidler og næringsmiddelingsredienser som inneholder gener fra genmodifiserte organismer der gener koder for antibiotikaresistens” .

Avgjørelsen er basert på følgende begrunnelse:

Undertegnede støtter den antatte intensjonen i forskriftsutkastet, nemlig å redusere sjansen for spredning av antibiotikaresistens gener som kan føre til en økt utvikling av antibiotikaresistente bakterier som representerer en *helseisiko*.

Bakgrunnen for å foreslå et forbud er en engstelse for at antibiotikaresistens-gener i mat skal overføres via tarmen til bakterier og derigjennom kunne spres videre og bidra til et økt antall antibiotikaresistente sykdomsfremkallende bakterier. Det er imidlertid ikke dokumentert overføring av gener fra planter til mikroorganismer i tarmkanalen og det er tvil om dette i tilfelle vil representere noen helseisiko for mennesker. Man vet med sikkerhet at den tildels ukontrollerte utviklingen av antibiotikaresistens skyldes feilbruk og overbruk av antibiotika i medisinsk behandling. Det er spesielt på sykehusene der man behandler mange og alvorlige infeksjoner i et ”tett” miljø at antibiotikaresistente bakterier representerer et stort problem.

Det bør vurderes om innsatsen for å dempe utviklingen av antibiotikaresistente bakterier som representerer en helseisiko heller bør rettes mot en økt skoleing, en bevisstgjøring og generell reduksjon i bruk av antibiotika, samt økte tiltak for en forbedret hygiene spesielt på sykehus.

Antibiotika og deres tilhørende resistensgener representerer en svært heterogen gruppe. Hvis målet er å bremse antibiotikaresistensutviklingen i human og veterinærmedisin, er det neppe riktig å fremme forslag om et generelt forbud mot antibiotikaresistensgener som sådan.

Det synes riktigere at bruk av antibiotikaresistente genmarkører vurderes:

1. med hensyn på helserisiko i hvert enkelt tilfelle gjennom en sak til sak vurdering
2. at markørgener med resistens mot de viktigste antibiotika for sykdomsbehandling ikke brukes.

Utkastet til forskrift slik det er formulert nå inneholder uklarheter, som i hvilken grad forbudet er knyttet opp mot hele gener eller om det også omfatter forkortede eller på annen måte ikke-funksjonelle genversjoner. Dette må avklares. Det er også uklart hvordan man eventuelt skal kunne skille mellom tilførte og naturlige forekommende antibiotikaresistensgener. Det kan være vanskelig å se at antibiotikaresistensgener tilført ved genmodifisering er farligere enn de naturlig forekommende som allerede finnes i våre matvarer. Det vil verken være ønskelig eller mulig å oppnå matvarer som er frie for antibiotikaresistensgener.

Næringsmidler som ikke inneholder tilførte resistens gener vil være unntatt fra forskriften. Forskriften sier imidlertid ikke noe om krav til renhetsgrad for denne type prosesserte produkter. Et regelverk basert på påvisning av gen i sluttproduktet uten å definere grenseverdier vil være vanskelig å anvende.

Et eventuelt forbud bør derfor være knyttet opp mot en definert terskelverdi eller en spesifikk målemetode.

Det er allerede utarbeidet ”Retningslinjer for helserisikovurdering av ny mat” av Statens næringsmiddeltilsyn som skal benyttes ved forvaltningen av to godkjenningsordninger: Genteknologiloven og en Generell forskrift for produksjon og frambud m.v. av næringsmidler, med hjemmel i næringsmiddeloven. Dette regelverket benyttes ved vurdering av eventuelle helserisiki ved bruk av genmodifisert mat.

Sett i lys av det eksisterende regelverket som kontrollerer denne type produkter, synes den nye forslåtte forskriften å være unødvendig.

Økonomiske konsekvenser

Begrunnelsen for Stortingets vedtak var et ønske om å eliminere risikoen for overføring av antibiotikaresistensgener via matvarer i så stor utstrekning som mulig. Import av næringsmidler/næringsmiddelingsredienser brukt som råvarer i produksjon eller fremstilling av nye produkter som er frie for GMO bør derfor ikke omfattes av forbudet.

De økonomiske konsekvensene vil være avhengig av i hvilken grad det fortsatt vil være tilgang på GM frie råvarer uten antibiotikaresistengener. Dersom det bare er Norge som inntar en slik restriktiv linje kan dette skape problemer på sikt. Vi er avhengig av at produsentlandene (USA og EU) av de store "basisprodukter" som brukes til matvarer som soya, mais og tomat, også støtter vårt forbud. En stor andel av dagens produksjon av disse tre produktene er genmodifisert. Dersom denne tendensen fortsetter, vil tilgang til garanterte GMO frie matvarer uten antibiotikaresistensgener bli forverret. Dette vil skape problemer for all industri som bruker disse matvaresortene i sin produksjon, og vil virke konkurransedrivende for norske produsenter.

For norsk industri kan dette få store konsekvenser i form av :

- begrensninger i valg av råvarer og råvareleverandører med utslag i pris
- endringer av resepter ved bruk av alternative råvarer i produkter (betydning for godkjenninger)
- begrensninger i import av produkter
- analysekostnader av råvarer, halvfabrikata og ferdige produkter
- eventuell destruering og kassering av innkjøpte partier etter analyse

Konklusjon: Gjennom en totalvurdering mener undertegnede at det eksisterende regelverk gjør det generelle forbudet overflødig og går imot at det foreslåtte forbud iverksettes.